

Yükselen Afrika'da Geride Kalmış Milyonlar

Forbes dergisi geçtiğimiz ay Afrika'nın milyarder zenginleri listesini yayınladı. Yılda 44 milyon metrik ton çimento üreten *Dangote Group*'un CEO'su Nijeryalı Aliko Dangote 12,2 milyar dolar servetiyle her zamanki gibi listenin başındaydı. Güney Afrika'da elmas sektörünün tanınan ismi Nicky Oppenheimer 7,7 milyar dolarlık servetiyle listenin ikinci sırasında yer alırken 7,2 milyar dolarlık servetiyle Güney Afrikalı iş adamı Johann Rupert üçüncü sırada yer aldı. Listenin geri kalanında ise Mısırlı, Cezayirli, Faslı, Angolalı, Zimbabveli ve Tanzanyalı servet sahipleri sıralandılar.^[i]

Yoksulluk olgusuyla özdeşleşmiş bir kıtadan milyar dolarlık servet sahiplerinin çıkması ilk bakışta tuhaf gelebilir. Elbette her yerde olduğu gibi Afrika'da da milyarderler, milyonerler bulunmakta. Elit sınıfa mensup bu insanlar kıta nüfusu içinde %1'e tekabül eden başka bir dünyayı temsil etmekte. İşlerinden ötürü küresel sermaye çevreleri ile entegre olmuş bu milyarderler sınıfı, servetlerini büyük oranda yer altı kaynakları ya da kıtada hızlı büyüyen inşaat, telekomünikasyon gibi sektörler üzerinden yıldan yıla daha da genişletmekte. Zira *Forbes*'e göre kıtadaki sadece sekiz ülkeden çıkan 23 milyarderin 2016'da 70 milyar dolar olan toplam serveti bir önceki yıla göre artarak 75,4 milyar dolara yükselmiş.^[ii]

Bu sınıfın hemen yanı başında ise başka bir Afrika gerçeği bulunuyor. Medya üzerinden aşinalık kazandığımız bu dezavantajlı geniş kitle, aşırı yoksulluk denen sınırdaki yaşamaya mahkûm. Birleşmiş Milletler'e göre aşırı yoksulluk sınırı günlük 1,9 dolar gelire tekabül ediyor. Nüfusu 1 milyarı bulan Sahra-altı Afrika'da insanların %41'i maalesef bu sınırdaki yaşıyorlar. Yani 400 milyondan fazla insan yıllık 650-700 dolar gibi bir gelirle yaşamak zorunda. Örneğin 10 milyon nüfusa sahip Burundi'nin yıllık millî gelirinin sadece 3 milyar dolar, 10 milyon nüfusa sahip Çad'ın millî gelirinin 9,5 milyar dolar ve 20 milyon nüfusa sahip Nijer'in toplam millî gelirinin 7,5 milyar dolar olduğu düşünülürse resmetmeye çalıştığımız tablo daha net anlaşılacaktır.

Bu iki Afrika resmi, dünyadaki gelir adaletsizliği olgusunun açık bir göstergesini ortaya koyuyor. Dünya genelinde söz konusu olan gelir adaletsizliği, Afrika kıtasında da görülmekte. Örneğin Sandton gibi lüks semtlerin hemen karşısında Aleksandra gibi yoksul mahalleler yer alıyor. %1'i temsil eden milyarderler sınıfının hemen yanı başında ise hayatlarını sürdürmekte gerçekten zorlanan milyonlarca insan bulunuyor.

Afrika kıtasında durum maalesef dünya ortalamasına göre daha kötü bir halde. Kıtada servet dağılımında sınıfsal farkların yanında etnik köken ve ırk, önemli derecede rol oynamaya devam ediyor. Yakın bir zamanda BM Kalkınma Programı (UNDP) *Sahra-altı Afrika'da Gelir Adaletsizliği Trendleri*^[iii] raporunu yayımladı. İlk kez olması bakımından önem taşıyan rapor özetle şunları söylüyor:

- Sahra-altı Afrika yer kürede gelir adaletsizliğinin en yoğun olduğu bölge
- 1991-2011 yılları arasında *Gini katsayısı* bölgede çok az bir oynama göstererek 0,47'den 0,43'e gerilemiş durumda
- Dünyanın en adaletsiz gelir dağılımına sahip 19 ülkesinin 10'u Sahra-altı Afrika'da
- Güney Afrika, Namibya ve Botsvana kıta içinde gelir adaletsizliğinin en yoğun olduğu ilk üç ülke
- Sahra-altı Afrika'nın en fakir ülkeleri (Burkina Faso, Mali, Nijer, Burundi, Gine) ilginç bir şekilde gelirin adil dağılımında daha iyi durumdadır.

Sahra-altı Afrika ülkeleri son 25 yılda ekonomik olarak yılda ortalama %5 büyüme kaydettiler. Bilindiği gibi dünya ortalamasının üstünde seyreden bu büyüme trendi dolayısıyla "Yükselen Afrika" söylemi doğdu. Ancak bu büyümenin sağladığı kazancın halkın günlük yaşamına etkisi oldukça sınırlı kalmış görünüyor. Yani "Yükselen Afrika" söylemi şimdilik kıtada sadece bir kesimin yükselişi anlamına geliyor.

[i] "Africa's Billionaires", <https://www.forbes.com/africa-billionaires/list/>

[ii] A. Dolan Kerry, "African Billionaire Fortunes Rise on Forbes 2018 List of Continents' Richest", <https://www.forbes.com/sites/kerryadolan/2018/01/10/african-billionaire-fortunes-rise-on-forbes-2018-list-of-continents-richest/#55c0d1742777>

[iii] Ayodele Odusola, Giovanni Andrea Cornia, Haroon Bhorat, Pedro Conceição (Ed.), "Income Inequality Trends in sub-Saharan Africa", UNDP, Eylül 2017, <http://www.africa.undp.org/content/rba/en/home/library/reports/income-inequality-trends-in-sub-saharan-africa--divergence--dete.html>

